

PONTOS KRALLIĞI BRONZ SİKKELERİ*

(VI. MİTHRADATES DÖNEMİ; İÖ, 111-63)

Mustafa ÖZDEMİR**

Öz: İÖ, 298 yılında kurulan ve bağımsız olarak varlığını İÖ, 63 yılına kadar sürdüren Pontos Krallığı; İÖ, 63 yılından itibaren Roma'nın egemenliğini tanımak zorunda kaldı.

Özellikle VI. Mithradates Eupator Dönemi'nde Roma ile çetin mücadelelere girildi. Artan masrafları karşılamak için bol miktarda sikke basıldı. Refahiye'de bulunan ve çoğunluğu Amisos (Samsun) ta basılan bronz sikkeler VI. Mithradates Eupator Dönemi'ne aittir.

Anahtar Kelimeler: Pontos, VI. Mithradates , Amisos, Sinope, bronz sikke.

ONTOS KINGDOM BRONZE COINS (VI. MITHRADATES PERIOD; 111-63 BC)

Abstract: The kingdom of Pontos, founded in 298 BC and independently existed until 63 BC, had to recognize the sovereignty of Rome since 63 BC.

Especially, During the Mithradates Eupator VI. period, fierce struggles were fought with Rome. Lots of coins were printed to cover the rising costs. The bronze coins in rafahiye, mostly printed in Amisos (Samsun) Mithradates VI .belong to the Eupator period.

Key Words: Pontos, Mithradates VI. , Amisos, Sinope, bronze coins

Pontos Krallığı'nın Coğrafi Sınırları

Pontos Krallığı, Anadolu'nun kuzeyinde yer almaktadır. Batısında Paflagonia, güneyinde Kapadokia, doğusunda Küçük Ermenistan Krallığı ile sınırlıdır. Kafkas Dağlarının uzantısı sayılan *Paryadres Dağları*, Pontos'u doğudan batıya doğru ikiye ayırır. Verimli ovaların bulunduğu Pontos'u *Halys* (Kızılırmak), *İris* (Yeşilirmak) ve diğer akarsular vadilere ayırmaktadır.

Günümüzdeki Amasya, Artvin, Bayburt, Çorum, Erzincan, Giresun, Gümüşhane, Kastamonu, Ordu, Rize, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat ve Trabzon illerine ait topraklar o sırada Pontos Krallığı'nın egemenlik alanındaki toprakları teşkil etmekteydi

Geliş tarihi: 04.04. 2018 / Kabul tarihi:19. 04. 2018

DOI:

*. Yazımıza konu olan sikkeler, tarafımdan Erzincan müzesine verilmiştir.

**.. Eğitimi.

Pontos Krallığı'nın Kısa Tarihçesi

Büyük İskender'in ölümü (İÖ, 10 Haziran 323)¹ üzerine, ülkesi generalleri arasında paylaşıldı. Doğu Karadeniz Bölgesi'ni içine alan *Eski Kapadokia*, İskender'in sekreteri *Eumenes*'e verildi,² ancak kendisi *Makedonyalı* olmadığı için Makedonyalılarca sevilmiyordu. Bu yüzden fethedilmemiş topraklar verilmek suretiyle diğer generaller kendisini İmparatorluk topraklarının dışına çıkarmak istediler. *Büyük Frigya*'yı almış olan *Antigonos* ise krallığını ilan ederek İskender İmparatorluğu'na ait toprakları ilhak etmek istiyordu. Netice itibarıyla generaller arasındaki çekişme her geçen gün büyüyerek devam ediyordu.

Daha önce İskender tarafından azledilmiş olan Pontos Satrabi* *Mithradates*, bu karışık durumdan yararlanmak için ortaya çıktı. *Antigonos* ile mücadeleye girişmiş olan *Eumenes*'in yanında yer aldı. Ancak İÖ, 315 yılında yapılan savaşta *Eumenes*, *Antigonos*'a esir düşüp öldürülünce *Mithradates* saf değiştirerek *Antigonos*'un tarafına geçti. *Antigonos*, *Mithradates*'i dostça karşıladı. Kendisiyle çok samimi dostluk kurmanın yanında babasının malikânesi olan *Kiyos* ile *Misya* şehirlerinden *Karin* beldesini de has olarak kendisine verdi.³

O sırada *Antigonos*'un her geçen gün gücünün artmasından endişelenen diğer komutanlar *Kassandros*, *Lyzimakkos*, *Ptolemaios* ve *Selevkos* güçlerini birleştirerek *Antigonos*'a karşı cephe aldılar (İÖ, 302). Dostu *Mithradates*, *Antigonos*'un yenileceğine kesin gözü ile baktığından gizlice *Kassandros* ile anlaşma teşebbüsünde bulundu. Durumdan haberdar olan *Antigonos*, ücretli cellatlar tutarak *Mithradates*'i öldürttü. Ayrıca, *Mithradates*'in oğlu *Mithradates Ktistes*'i de öldürtmek istedi, ancak kendi oğlu *Demetrius*, onun arkadaşı olduğundan *Mithradates Ktistes*'i durumdan haberdar ederek kaçmasını sağladı.⁴

Genç *Mithradates Ktistes*, *Antigonos*'un sarayından kaçtıktan

1. A. B. Bosworth, *Büyük İskender'in Yaşamı ve Fetihleri*, Dost Yayınları, 1. baskı, Ankara 2005, s. 216-217.

2. Siegfried Lauffer, *Büyük İskender*, İlya İzmir Yayınevi, 1. baskı, İzmir 2004, s. 192.

*. **Satrap:** I. Darius zamanında Pers İmparatorluğu çok geniş topraklara sahip olmuştu. Yönetimde rahatlık sağlamak amacıyla Darius, ülke topraklarını idari birimlere (eyaletlere) ayırdı (İÖ, 340). Bu idari birimlere "Satraplık" denirdi. Satraplıklara Pers İmparatorları tarafından geniş yetkilere sahip valiler atanırdı. Bu valilere ise "Satrap" deniyordu.

3. Şemseddin Günaltay, *Yakın Şark IV (II. Bölüm) Romalılar Zamanında Kapadokia, Pon ve Artaksiad Kırallıkları*, TTK Yayınları, 2. baskı, Ankara 1987, s. 282.

4. Adem Işık, *Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi*, TTK Yayınları, 1. baskı, Ankara 2001, s. 11.

sonra *Paflagonia*'da *Olgassys* (Ilgaz) *Dağlarının* eteklerindeki *Kimiata*'ya gelerek kendine bir üs kurdu.⁵ Az önce belirtildiği üzere güçlerini birleştiren Kassandros, Lyzimakkos, Ptolemaios ve Selevkos; *İpsos** *Savaşı*'nda Antigonos'u yenince (İÖ, 301) saklandığı yerden çıkan Mithradates Ktistes, Halys'in iki tarafına propagandacılar gönderdi. Makedonyalıların uzun süre ağır baskıları altında kalan Pontos Kapadokiası ile Paflagonia halkı; Pers Hâkimiyeti Dönemi'ndeki huzurlu ortamı hatırlayınca bu çağrıya umut bağlayarak bir kurtarıcı gözü ile baktıkları genç Mithradates Ktistes'in etrafında toplandılar.⁶ Genç Mithradates de *Amaseia* (Amasya)'yı başkent yaparak bağımsızlığını ilan etti. Böylece Pontos Devleti'nin temeli atılmış oldu (İÖ, 301-298). Kendisi de I. Mithradates Ktistes (*Kurucu Mithradates*) olarak tarihe geçti. *İris* (Yeşilirmak) Havzası ile *Amniat* (Göksu) Vadilerindeki bereketli topraklara egemen oldu.⁷

I. Mithradates ölünce yerine oğlu *Ariobarzanes* geçti (İÖ, 266-255). Ariobarzanes de babası gibi genişleme siyasetini devam ettirdi. Yaklaşık on yıllık hükümdarlığından sonra tahtını oğlu *II. Mithradates*'e bıraktı (İÖ, 255-220). Bu hükümdar zamanında fazla fetih olmadı. Ölünce yerine oğlu *III. Mithradates* geçti (İÖ, 220-185). İlk olarak üzerinde kendi portresi bulunan Pontos sikkesi bu hükümdar döneminde basılmıştır.⁸

III. Mithradates'i İÖ, 185 yılında oğlu *Pharnekes* öldürüldü ve tahta kendisi geçti (İÖ, 185-169). Bu hükümdar çok hırslı ve yetenekli idi. *Amastri* (Amasra)'yi ve *Sinope* (Sinop)'yi içine alan 650-700 km'lik kıyı şeridini yönetimi altına aldı. Hükümdarlığı sırasında *Paflagonia*'yı işgal etti ve Kapadokia Kralı *IV. Ariarethes*'i de yenererek bu kralın ülkesini ve hazinelerini ele geçirdi. Daha sonra *Bithynia*, *Bergama*, *Kyzikos* ve *Hereklia* ittifakı ile yapmış olduğu savaşta yenilince işgal ettiği toprakların hepsini kaybetti. İÖ, 169 yılında ölünce yerine kardeşi *IV. Mithradates Philapator* geçti (İÖ, 169-150). Bu imparator, Roma ile iyi ilişkiler geliştirdi. Karadeniz boylarını korumak için deniz teşkilâtı kurdu ve kara ordusunun kadrosunu da genişletti. İÖ, 150

5. age., s. 12.

*. **İpsos**: Sultan Dağlarının kuzey eteklerinde yer alan Çay ilçesi yakınındaki bir bölgenin adı. (Anadolu Uygurlukları, Görsel Yayınları, İstanbul 1982, c. 2, s. 346.)

6. Ş. Günaltay, age., s. 282; Oğuz Tekin, *Pontos Krallığı*, Eski Anadolu ve Trakya, İletişim Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2007, s. 164-165.

7. Mahmut Goloğlu, *Anadolu'nun Millî Devleti Pontos*, Goloğlu Yayınları, 1. baskı, Ankara 1973, s. 53-55.

8. Oğuz Tekin, age., s. 165; Adem Işık, age., s. 12.

yılında ölünce yerine oğlu V. *Mithradates geçti* (İÖ, 150-120). Bu imparator, başkenti Amaseia'dan Sinope'ye taşıdı. Tapınaklara cömertçe yardımlarda bulunduğu için Yunanlılar kendisine *iyiliksever* anlamına gelen “*Evergete*” sanını verdiler. Roma'nın dostu ve müttefiki olan V. *Mithradates, Roma-Kartaca Savaşı*'nda Romalıların yanında yer aldı. Roma da bu yardımına karşılık olarak *Hellespontos Frigyası*'nı vererek V. *Mithradates*'i ödüllendirdi. Daha sonra karısı Laodike'nin kıskırttığı bir grup tarafından V. *Mithradates öldürüldü* (İÖ, 120). Laodike, bu tarihten itibaren oğlu *Mithradates Hrestos* ile birlikte ülkeyi İÖ, 111 yılına kadar yönetti.⁹

VI. Mithradates Eupator Dönemi (İÖ, 111-63)

Laodike'nin; kocasını öldürttükten sonra oğlu *Mithradates Eupator*'u da ortadan kaldırmak istediği anlaşılınca Mithradates Eupator dostları tarafından kaçırıldı ve dağlarda yaşamaya başladı. Dağların çetin ve korkunç şartlarına ve her türlü zorluklarına katlanan *Mithradates Eupator* yedi yıl aradan sonra geri dönerek başkent Sinope'yi ele geçirdi. Ardından annesini hapsedti ve kız kardeşi Laodike ile evlendi.* “*Büyük*” lâkabıyla *VI.Mithradates Eupator* olarak Pontos Tahtı'na oturdu.

VI. *Mithradates Eupator*, sınırlarını genişletmek amacıyla komutanı *Diophantos*'u Kırım'a ve Karadeniz'in doğusundaki Kolkhis'e sefere gönderdi ve bu seferden önemli miktarda gelir elde etti.¹⁰ O sırada Roma'nın iç karışıklarından yararlanan VI. *Mithradates Eupator*, Bithynia Kralı *III. Nikomedes*'i yayına çekerek *Paflagonya*'yı işgal etti (İÖ, 108-107). Bu kadarla yetinmeyen VI. *Mithradates*, Roma'nın hegemonyası altında bulunan bazı krallıkları ülkesine ilhak etti. Böylece Romalılarla otuz yılı aşkın sürecek olan mücadeleyi başlatmış oldu. Bu süre içinde yapılan mücadelelerde zaman zaman Romalılara üstünlük sağlamasına rağmen önce *Sulla* (İÖ, 89-88), sonra da *Lukullus*

9. Ş. Günaltay, age., s. 299-302.

*. Her ne kadar devletin adı sonradan *Pontos Rum Krallığı* olarak anılıyor olsa da Pontos krallarının hepsi Pers asıllı idiler ve Rumlukla hiçbir alakaları yoktu. Zaten *Mithradates Eupator*'un, kız kardeşi Laodike ile evlenmesi Perslere ait bir gelenektir. Ayrıca, bölge halkının ise hemen hepsi doğu kökenli olup batıdan Pontos bölgesine herhangi bir insan göçünün yapıldığı söz konusu değildir. Ancak Karadeniz kıyılarına Rum tacirlerin küçük ticaret kolonileri kurmaları neticesinde bir kültür alışverişi olduğu söz konusudur. Pontos kralları Roma ile sürekli mücadele etmişler ve millilik vasıflarını korumaya çalışmışlardır. (Daha geniş bilgi için bk. Mahmut Goloğlu, *Anadolu'nun Milli Devlet Pontos*.)

10. Oğuz Tekin, age., Sivas Definesi, s. 5.

(İÖ, 69) komutasındaki Roma ordularına yenildi. Mücadeleyi elden bırakmayan VI. Mithradates, *Zela* (Zile) yöresinde Roma ordusunu büyük bir yenilgiye uğrattı (İÖ, 67).¹¹ Bu zaferin ardından bir başka Romalı komutan olan *Pompeis* ile savaşmayı sürdürdü. Ancak, *Dasteria** ile *Synoria*** arasında ormanlık, sarp ve dar bir araziden geçerken Roma ordusunun baskınına uğradı. Ordusunun tamamına yakını imha edildi. Sağ kalan sekiz yüz kişi ile birlikte *Synoria*'ya güçlüklerle varabildi (İÖ, 64).¹²

Romalıların takip etmesi sonucunda *Synoria*'da kalamayan VI. Mithradates, Karadeniz'in kuzeyindeki başkent *Pantikapaion*'a gitti. Başkente varınca oğlu *Pharnakes*'in isyanıyla karşılaştı. Tecrübeli Kral isyanı bastırdı. Sevdiği ve kendisine çok benzeyen oğlunu, *Vezer Me-nofan*'ın ısrarıyla affetti. Arzusundan bir türlü vazgeçmeyen *Pharnakes*, Romalı mültecilerin desteği ile tekrar isyan ederek krallığını ilan etti. Her şeyin bittiğini anlayan VI. Mithradates, hiç değilse kentten çıkıp gitmesine müsaade edilmesini istedi. İsteğine olumlu cevap alamayınca intihar ederek hayatına son verdi (İÖ, 63).¹³

Çok çeşitli halklardan oluşan ve yirmi iki dilin konuşulduğu *Pontos Krallığı*, VI. Mithradates Dönemi'nde dört ana bölgeye ayrılmıştı. *Refahiye*'nin içinde bulunduğu *Pontos Kappadokia*'sında *Diakopen*, *Eanarea*, *Eazaken*, *Fazemenitid*, *Kamisa*, *Kolopen*, *Komana*, *Korani-tid*, *Ksimen* ve *Zelitid* vardı. Bu bölgelerin başındaki valiler çeşitli yetkilerle donatılmıştı. Görevlerinin arasında önemlilerinden birisi, krallığa ait hazineleri korumak geliyordu.¹⁴

VI. Mithradates Dönemi Bronz Sikkeleri

Pontos Krallığı'nda en çok sikke VI. Mithradates Dönemi'nde basılmıştır. Bu Kral, Anadolu'daki krallıkları ülkesine ilhak etmek istemesi ve uzun yıllar Roma ile savaş hâlinde olması neticesinde çok sayıda ücretli asker beslemek zorunda kaldı. Bu askerlerin giderlerine ilaveten Roma Senatosu üyelerine gerek duyulduğu zaman rüşvet vermesi, parayla ülkeler satın almaya kalkışması ve şaşaalı hayatını devam ettirebilmesi için paraya çok ihtiyaç duyuluyordu. Bu yüzden VI. Mithra-

11. Adrienne Mayor, *Mithradates*, (çev. Gürkan Ergin), Türkiye İş Bankası Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2013, s. 215-219, 251-263.

*. *Dasteria*: Tunceli yöresinde VI. Mithradates'in, Pompeius'a karşı son savunma yaptığı yer.

** . *Synoria*: Refahiye'nin yaklaşık 10km kuzeybatısındaki bir bölgenin adı

12. Ş. Günaltay, age., s. 522-523.

13. Ş. Günaltay, age., s. 532-534; Adem Işık, age., 177-178.

14. Ş. Günaltay, age., s. 466, 471, 472.

dates Dönemi'nde altın, gümüş ve sayısı milyonları aşan bronz sikke basılmıştır. Altın ve gümüş sikkelerin üzerine kendi adı, bronz sikkelerin üzerine ise basıldığı kentlerin adı yazılıyordu.

Aynı zamanda sikkeler, ekonomideki gerilemenin ve gelişmelerin şaşmaz ölçüsü olmakla birlikte ekonomi tarihi için de önemli bilgi kaynağıdır. Ayrıca, basım teknikleri ve sikkeler üzerindeki motifler döneminin sanat zevkini ve sanat anlayışını da yansıtmaktadır.¹⁵

Ayrıca, sikkelerin çapları ve ağırlıkları basıldıkları dönemin yöneticilerinin yönetim anlayışlarını da ortaya koymaktadır. Mesela, VI. Mithradates, kendisinin Pers soyundan geldiğini iddia ettiği için Pers kahramanı Perseus'u tip olarak kullandığı sikkeler, ağırlık ve çap olarak diğer sikkelere oranla daha büyüktür.¹⁶

Sikkeleri basan kentler ise şunlardır:

Pontos kentleri: *Amaseia, Amisos, Kaberia, Khabakta, Koman-na, Gaziura, Laodikeia, Pharnakeia, Taulara ve Aimilion.*

Paphlagonia kentleri: *Abonothekhous, Amastris, Pimolisa ve Sinope.*

Refahiye'de Bulunan Bronz Sikkeler

Yazımıza konu olan sikkeler Refahiye'nin yaklaşık 8 km kuzeyinde bez parçasına sarılı olarak tarım arazisinde bir çiftçi tarafından bulunmuştur. Güneşle temas edince bez parçasının ufalandığını bu şahıs ifade etmiştir.

Sikkelerin Amisos (*Samsun*) ve Sinope (*Sinop*) kentlerinde basıldığı sikkeler üzerindeki lejandlardan¹⁷ anlaşılmaktadır. Ancak, 34 no'lu sikke muhtemelen Amastris'te basılmıştır.

Sikkelerin üzerindeki lejandlar, sikkelerin arka yüzünde ve figürlerin iki yanında yer almaktadır. Sadece *Zeus* figürü olan sikkelerde yazı, kartalın üzerinde durduğu şimşek demetinin altındadır.

Sikkelerin üzerindeki yazılar ise şöyledir:*

AMİSOS: AMI-ΣΟΥ

SİNOPE: ΣΙΝ-ΩΠΗΣ veya ΣΙΝΩ-ΠΗΣ

AMASTRİS: AMAΣ-ΤΡΕΩΝ veya AMAΣΤ-ΡΕΩΝ

15. Nezahat Baydur, *Roma Sikkeleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. baskı, İstanbul 1998, s.10; Cecile Morisson, *Antik Sikkeler Bilimi*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2002, s. 55-57.

16. Oğuz Tekin, age., s. 73-74.

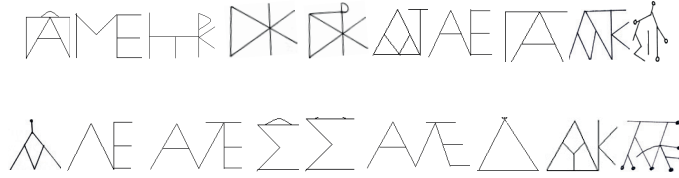
17. **Lejand:** Sikkelerin üzerindeki yazılara verilen ad. (A.S. Tulay, *Genel Numizmatik Sözlüğü*, s. 128)

*. Bazı sikkelerin üzerindeki yazılar eksiktir. Ancak okunabilir bölümlerini tamamladığımız zaman belirtilen yazılar ortaya çıkmaktadır.

Sikkelerin üzerindeki monogramların farklı oluşu; sikkelerin farklı dönemlerde ve farklı otoriteler tarafından basıldığını göstermektedir. Aynı tip sikkelerde az da olsa ağırlık ve fiziksel bakımdan bazı farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar muhtemelen o günlerin tekniği ile ilgilidir.

VI. Mithradates Dönemi, bronz sikkelerini ilk birimlendiren Imhoof-Blumer olmuştur. Yapılan birimlendirmeye göre sikkeler 20, 8, 4 ve 2 g' lıktır. 20 g'lık en büyük sikke "obolos", 8 g'lık sikke "tetrakalkos", 4g'lık sikke dikalkos, 2g'lık sikkese ise khalkos olarak adlandırılmıştır.¹⁸

Sikkelerin üzerinde görülen monogramların ne anlama geldiği ve neyi ifade ettikleri konusunda bazı görüşler ileri sürülmüştür, ancak tam anlamıyla ne anlama geldikleri henüz çözülmüş değildir. Sikkelerin üzerinde görülen monogramlar ise şöyledir:



Bazı sikkelerin üzerinde ise iki monogram olmasına karşın 31, 32, 33 no'lu sikkelerde monogram bulunmamaktadır. 42, 43, 44 no'lu sikkeler ise fazla deforme olmasından dolayı monogramları ve basıldığı kentler tespit edilememiştir. Bu sikkeler "BELİRSİZ" başlığı altında verilmiştir.

Buluntuda toplam 44 adet sikke olup, bu sikkeler dört tipi içermektedir:

Tip 1:

Ön yüz, Aigis'in¹⁹ ortasında Medusa²⁰ başı; arka yüz, sağa yürüyen Nike (*Zafer Tanrıçası*), omzuna yaslı olarak tuttuğu palmye dalı. (37 adet)

18. Oğuz Tekin, age., s. 76

19. **Aigis:** Hephaistos (Ateş tanrısı)'un *Amalthia* adlı keçinin derisinden yaptığı kalkan. Kalkanın ortasında Medusa başı kenarlarında ise yüz tane saçak bulunuyordu. Zeus, bu kalkanı Athena'ya bağışladı. (Behçet Necatigil, *100 Soruda Mitoloji*, s. 90)

20. **Medusa:** Phoryks (Deniz Tanrısı)'un üç kızından birisi. Yılan saçlı olan Medusa, baktığı kimseyi taşla çevirirdi. İçlerinde sadece Medusa ölümlü idi. Perseus, Medusa'nın başını kesti. (B. Necatigil, age., s. 85.)

Tip 2:

Ön yüz, sağa dönük Zeus²¹ başı; arka yüz, ıfık demeti üzerinde kartal. (3 adet)

Tip 3:

Ön yüz, sağa dönük Genç Dionysos²² başı; arka yüz, Thyrsos²³ ve Cista Mystica.²⁴ (2 adet)

Tip 4:

Ön yüz, Attika miğferli²⁵ Athena²⁶ başı sağa dönük; arka yüz, Perseus²⁷ ayakta, ayaklarının önünde kafası kesik olarak uzanmış Medusa. (2 adet)

21. **Zeus:** Gök tanrısı olan Zeus, Greklerin en büyük tanrısı idi.

22. **Dionysos:** Şarap tanrısı. Zeus'un Semele'den olan oğlu.

23. **Thyrsos:** Dionysos, ayinlerde taşıdığı, ucunda çam kozalağı bulunan ve etrafında asma dalları ve bazen sarmaşık yaprakları bulunan özel sopa. (A. S. Tulay, age., s. 200)

24. **Cista Mystica:** Antik Çağ'da dinî amaçla kullanılan sepet. (A. S. Tulay, age., s. 54)

25. **Attika miğferi:** Atina sikkeleri üzerinde tanrıça Athena'nın giydiği miğfer.

26. **Athena:** Zeus'un kızı. Savaş ve akıl tanrıçası olarak bilinir. Aynı zamanda tarımın ve el sanatlarının da koruyucusudur. Savaşta zor durumda kalanlara da yardımcı olur. (O. Tekin, *Antik Nüsmatik ve Anadolu*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s.126-127)

27. **Perseus:** Zeus'un, Argos Kralı Akrisios'un kızı Danae'den olan oğlunun adı. Athene ve Hermes'in yardımı ile Medusa'nın başını kesmiştir.

KATALOG

AMİSOS

(SAMSUN)


Referans: Oğuz Tekin, Sivas Definesi, 1999: 33-35/ Grek ve Roma Sikkeleri, 1994: 245; Göktürk–Cebesoy, Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1993 Yıllığı: 56-63; A. Y. Tavukçu/ M. Ceylan, Tokat Müzesi'ndeki Helenistik Dönem Amisos Sikkeleri, 2013: 534-536; Vedat Keleş, Erzurum Arkeoloji Müzesi Roma Sikkeleri, 2009: 29-102; Ahmet Semih Turan, Genel Nümizmatik Sözlüğü, 2001.

LEVHA: I

Ön yüz: Sağa dönük Athene Parthenos'un başı, Attika miğferli, miğferinin üzerinde muhtemelen Pegasoso süsü bulunmaktadır.

Arka yüz: : Perseus ayakta duruyor, sol elinde Medusa'nın başı, yerde ise Medusa'nın cansız bedeni Perseus'un önünde uzanmış şekilde durmakta.

1. 19g 26.5mm Envanter No: 1 / 2018

Monogram: 

67

2. 20g 26.5mm Envanter No: 2 / 2018


Monogram: 

LEVHA: II

Ön yüz: Genç Dionysos başı, sağa dönük.

Arka yüz: Thyrsos ve Cista Mystica (kutsal sepet).

3. 8g 19mm Envanter No: 3 / 2018

Monogram: 

4. 9g 19mm Envanter No: 4 / 2018


Monogram: 

LEVHA: III


Ön yüz: Sağa dönük Zeus başı.

Arka yüz: Şimşek demeti üzerinde kanatları açık kartal.


5. 8g 19mm Envanter No: 5 / 2018

Monogram: 

6. 8g 19mm Envanter No: 6 / 2018

Monogram: 

7. 7,5g 17mm Envanter No: 7 / 2018

Monogram: 

LEVHA: IV

Ön yüz: Aigis'in ortasında Medusa başı.

Arka Yüz: Sağa doğru yürüten Nike, omzuna yaslı olarak tuttuğu palmye dalı bulunmakta. Sağ veya sol tarafta monogramlar bulunmakta. (Bazı sikkelerde monogram bulunmamaktadır.)

8. 9g 19mm Envanter No: 8 / 2018

Monogram: 

9. 8g 18mm Envanter No: 9 / 2018

10. 8g 17mm Envanter No: 10 / 2018

Monogram: ME

11. 6g 18mm Envanter No: 11 / 2018
12. 7g 18mm Envanter No: 12 / 2018
13. 7.5g 18mm Envanter No: 13 / 2018
14. 7g 18mm Envanter No: 14 / 2018

Monogram: AE

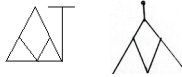
15. 8g 19mm Envanter No:15 / 2018

Monogram: MEA

16. 7g 19mm Envanter No: 16 / 2018

Monogram: AE

17. 8g 18mm Envanter No: 17 / 2018

Monogram: 

18. 6.5g 19mm Envanter No: 18 / 2018


Monogram: M ?

19. 8g 18mm Envanter No: 19 / 2018


Monogram: 

20. 8g 22mm Envanter No: 20 / 2018


MUSTAFA ÖZDEMİR

Monogram: 

21. 8g 19mm Envanter No: 21 / 2018

Monogram: 


22. 7g 19mm Envanter No: 22 / 2018

Monogram: 


23. 7g 19mm Envanter No: 23 / 2018

Monogram: 

24. 7g 20mm Envanter No: 24 / 2018

Monogram: 


25. 7g 19mm Envanter No: 25 / 2018

Monogram: 


26. 6.5g 19mm Envanter No: 26 / 2018

27. 8g 21mm Envanter No: 27 / 2018

28. 8g 19mm Envanter No: 28 / 2018

Monogram: 

29. 7g 20mm Envanter No: 29 / 2018

Monogram: 

30. 7g 19mm Envanter No: 30 / 2018

Monogram: 


MONOGRAMSIZ SİKKELER

31. 8g 18mm Envanter No: 31 / 2018
32. 8g 18mm Envanter No: 32 / 2018
33. 7,5 19mm Envanter No: 33 / 2018

AMASTRİS

(AMASRA)


34. 7g 19mm Envanter No: 34 / 2018

Monogram: 


SİNOPE

(SİNÖP)

35. 7g 18mm Envanter No: 35 / 2018
36. 8g 19mm Envanter No: 36 / 2018
37. 8g 20mm Envanter No: 37 / 2018

Monogram: 

38. 8g 19mm Envanter No: 38 / 2018

Monogram: 

39. 8g 18mm Envanter No: 39 / 2018
40. 7g 20mm Envanter No: 40 / 2018

Monogram: 

MONOGRAMSIZ

41. 7g 19mm Envanter No: 41 / 2018

MUSTAFA ÖZDEMİR

BELİRSİZ*

42.	8g	19mm	Envanter No: 42 / 2018
43.	7g	19mm	Envanter No: 43 / 2018
44.	7g	17mm	Envanter No: 44 / 2018

*. 42, 43 ve 44 numaralı sikkeler fazla deforme olduğundan basıldığı kentler ve monogramları tespit edilememiştir.

AMİSOS
(SAMSUN)

LEVHA: 1



LEVHA: 2



LEVHA: 3



LEVHA: 4

Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



Arka yüz



8

Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



Arka yüz



11

10

Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



Arka yüz



12

13

Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



Arka yüz



14

15

Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



Arka yüz



16

17

Ön yüz



18

Arka yüz



Ön yüz



19

Arka yüz



Ön yüz



20

Arka yüz



Ön yüz



21

Arka yüz



Ön yüz



22

Arka yüz



Ön yüz



23

Arka yüz



Ön yüz



24

Arka yüz



Ön yüz



25

Arka yüz



Ön yüz



26

Arka yüz



Ön yüz



27

Arka yüz



MUSTAFA ÖZDEMİR

Ön yüz

Arka yüz



28

Ön yüz

Arka yüz



29

Ön yüz

Arka yüz



30

MONOGRAMSIZ

Ön yüz

Arka yüz



31

Ön yüz

Arka yüz



32

Ön yüz

Arka yüz



33

AMASTRİS

Ön yüz

Arka yüz



34

SİNOPE
(SİNOP)

Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



35

Arka yüz



Ön yüz



36

Arka yüz



37

38

Ön yüz



Arka yüz



Ön yüz



Arka yüz



39

40

Ön yüz



Arka yüz



41

BELİRSİZ

Ön yüz



Arka yüz



42

Ön yüz



Arka yüz



43

Ön yüz



Arka yüz



44

KAYNAKÇA

İŞİK, Adem; *Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi*, TTK Yayınları, 1.baskı, Ankara 2001.

MAYOR, Adrienne; *Mithradates* (çev. Gürkan Ergin), Türkiye İş Bankası Yayınları, 1.baskı, İstanbul 2013.

TULAY, Ahmet Semih; *Genel Nüsmatik Sözlüğü*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1.baskı, İstanbul 2001.

Anadolu Uygarlıkları, Görsel Yayınları, İstanbul 1982.

NECATİGİL, Behçet; *100 Soruda Mitolojya*, Gerçek Yayınları, 3.baskı, İstanbul 1995.

MARRISSON, Cecile; *Antik Sikkeler Bilimi Nüsmatik*, (çev. Z. Çizmeli Ögün), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2002.

GOLOĞLU, Mahmut; *Anadolu'nun Milli Devleti Pontos*, Goloğlu Yayınları, 1. baskı, Ankara 1973

BAYDUR, Nezahat; *Roma Sikkeleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1.baskı, İstanbul 1998.

TEKİN, Oğuz; *Antik Nüsmatik ve Anadolu*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2. baskı, İstanbul 1997.

_____, *Pontos Krallığı, Eski Anadolu ve Trakya*, İletişim Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2007.

_____, *Grek ve Roma Sikkeleri*, Yapı Kredi Yayınları, 1. baskı, İstanbul 1994.

_____, *Sivas Defnesi*, Yapı Kredi Yayınları, 1. baskı, İstanbul 1999.

ATLAN, Sabahat; *GreK Sikkeleri (Arkaik-Klasik-Hellenistik)* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. baskı, İstanbul 1993.

LAUFFER, Siegfried; *Büyük İskender*, İlya İzmir Yayınevi, 1. baskı, İzmir 2004.

KARWIESE, Stefan; *Antik Nümiizmatığe Giriş*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. baskı, İstanbul 1995.

GÜNALTAY, Şemseddin; *Yakın Şark IV (II. Bölüm) Romalılar Zamanında Kapadokia, Pont ve Artaksiad Krallıkları*, TTK Yayınları, 2. baskı, Ankara 1987.